

Predgovor

Malo je projekata koji su se od svoje prvotne zamisli održali i sve snažnije razvijali u kontinuitetu od 25 godina kao što je projekt Muzejskoga dokumentacijskog centra (MDC) *Izdavačka djelatnost hrvatskih muzeja i galerija*. Projekt je zamišljen i započet 1982. godine kao godišnja manifestacija i promocija muzejskog izdavaštva, koje u svojoj raznolikosti obuhvaća širok raspon različitih vrsta publikacija, njihovih tema i sadržaja, oblika i formata. Uz specifične muzejske publikacije, koje se ponajprije odnose na kataloge stalnih postava ili pojedinih muzejskih zbirki, kataloge povremenih izložaba te muzejske vodiče, muzeji su i izdavači stručnih i znanstvenih publikacija koje su rezultat njihove muzejske djelatnosti, a odnose se na izvješća arheoloških, etnografskih i drugih terenskih istraživanja, zbornike znanstvenih i stručnih skupova i simpozija, različite monografske sinteze i studije. Muzeji su često i jedini izdavači lokalnih kulturoloških časopisa ili godišnjaka koji su nezaobilazno polazište za različite vrste istraživanja. Od tridesetak muzejskih, znanstvenih i stručnih časopisa poneki već obilježavaju i svoje stogodišnjice objavljivanja.

Izlaganje godišnje izdavačke produkcije muzeja i galerija svake se godine pokazalo vrlo uspješnom izložbenom akcijom MDC-a upravo zbog svoje jedinstvenosti koju je prepoznala brojna publika u nemogućnosti i nepostojanju drugih mjesta i prilika za susrete s muzejskom knjigom.

Bibliografski zapisi sadržani unutar 25 MDC-ovih kataloga izložaba muzejske izdavačke djelatnosti nisu samo cjelovita bibliografija muzejskog izdavaštva u protekloj četvrtini stoljeća, već su i izvor za istraživanje povijesti muzejske djelatnosti i muzeja u Hrvatskoj. Naime, muzejske su publikacije često jedini pisani dokument muzejskih događanja koja su trajala u određenim kraćim ili duljim intervalima. One su pisana svjedočanstva promjena stalnih muzejskih postava, tema koje su izlagane na povremenim izložbama, muzeoloških trendova i inovacija. Jednako tako, one nam kazuju tko su autori njihovih tekstova, predgovora, biografija i bibliografija, stručnih i znanstvenih tekstova, kraćih notica i impresija, tko su fotografi, crtači, prevoditelji, tko čini široku plejadu suradnika u izradi muzejskih publikacija. Putem ovitaka i naslovnica, izborom tipografije i drugim grafičkim elementima muzejske publikacije posredno pokazuju mijene muzejskih vizualnih identiteta,

trendove u dizajnu i oblikovanju knjiga. Često rušeći izdavačke kodekse, muzejske publikacije objavljuju se u megaformatima koji sežu do 50 cm pa do minijturnih oblika kojima muzeji naglašavaju svoj odmak od uobičajenoga, što je u službi njihova poslanja i specifičnih muzejskih poruka.

Muzejsko se izdavaštvo realizira i na različitim medijima tiskanih i netiskanih publikacija, prateći i primjenjujući nove tehnologije, od videozapisa do suvremenih elektroničkih multimedijjskih zapisa koje su muzeji prepoznali kao idealan medij za pohranu i prijenos muzejskih sadržaja. Prvotno šapirografirani ili fotokopiranjem umnoženi, radni listići i mape razvili su se u muzejske edicije za djecu i mladež, vrsne slikovnice i knjige, nagrađivana i kvalitetna didaktička pomagala koja, i kroz omiljene elektroničke igre, djecu uvode u svijet muzeja i muzejskih predmeta.

Pozivu za sudjelovanje u ovogodišnjoj prezentaciji hrvatske muzejske publikacije ove se godine odazvalo 100 muzeja i galerija iz 58 gradova i mjesta, s 543 novih naslova kataloga izložaba, monografija, muzejskih vodiča, periodike i drugih tiskovina objavljenih od listopada 2005. do listopada 2006. godine.

Kao i prijašnjih godina, i u ovogodišnjem korpusu muzejskog izdavaštva mogu se prepoznati neki od značajnijih projekata koji su obilježili muzejsku godinu. To su ponajprije izložbe triju velikih zagrebačka muzeja koje je kao kulturološki događaj prepoznala i brojna publika. Iza njih su, kao štivo za daljnja istraživanja ili uspomena i suvenir, ostali i visokokvalitetni monografski katalogi. To je katalog uz izložbu kojom je obilježena 125. godišnjica Muzeja za umjetnost i obrt *Skriveno blago Muzeja za umjetnost i obrt*; katalog Etnografskog muzeja u Zagrebu koji je vodio u šetnju kroz povijest obuće slengovskog naziva *Koje dobre šuže!* te katalog *Van Gogh, Mondrian i haška slikarska škola* Galerije Klovićevi dvori koji je posjetitelje odveo u nizozemski muzej Gemeentemuseum Den Haag.

Među značajnijim muzejskim projektima je i riječka monografska trilogija Muzeja grada Rijeke koja je sveobuhvatno predstavila povijest grada od 1780. do 1830. godine, kada su postavljeni temelji moderne Rijeke. Muzej Slavonije u Osijeku iz svoje je Kartografske zbirke objavio faksimilni pretisak *Atlasa vukovarskog vlastelinstva* iz 1733. godine koji ljepotom i minucioznošću karata očarava i današnje suvremene čitatelje, a svojim je sadržajem povijesno vrelo podataka za rekonstrukciju tijekom povijesti i ratova uništenih područja. Time se i taj

muzej pridružio brojnim muzejima koji u svojoj izdavačkoj djelatnosti obuhvaćaju i prvotiske ili pretiske vrijedne i raritetne građe iz muzejskih fondusa.

Velike obljetnice svojega djelovanja obilježili su prigodnim spomenicama, povijesnim monografskim sintezama i katalozima Gradski muzej Varaždin, uz 80. obljetnicu, Moderna galerija u Zagrebu, uz 100. obljetnicu, Galerija proširenih medija, uz 20. obljetnicu te Galerija Stari grad Đurđevac, uz 30. godišnjicu djelovanja.

No svoje monografije nisu dobili samo muzeji već i oni koji su ih stvarali – njihovi istaknuti muzejski djelatnici. Među njima su Olga Oštrić, prva etnologinja u sjevernoj Dalmaciji i umirovljena kustosica Etnološkog odjela zadarskoga Narodnog muzeja te prof. dr. sc. Šime Batović, ugledni hrvatski arheolog i teoretičar prapovijesti jadranskog područja, umirovljeni kustos i ravnatelj Arheološkog muzeja u Zadru.

U nizu muzejskih kataloga skrećemo pozornost na vodiče i kataloge stalnih postava i muzejskih zbirki koje su objavili Muzej seljačkih buna iz Gornje Stubice, Gradski muzej Sisak, Arheološki muzej Split, Galerija Ivana Meštrovića Split, Muzej Turobolja iz Velike Gorice, Stalna izložba crkvene umjetnosti u Zadru, Hrvatski povijesni muzej, Muzej grada Zagreba, Kabinet grafike HAZU, Arheološki muzej u Zagrebu. Uz novi stalni postav u povodu 125. obljetnice rođenja Nikole Tesle, otvoren u rodnoj kući Nikole Tesle u Smiljanu, objavljen je kratki vodič kroz postav, a Tehnički muzej u Zagrebu na multimedijском elektroničkom izdanju predstavio je svoje zbirke i izabrane predmete uz virtualnu šetnju.

U cjelokupnom izdavačkom korpusu ove se godine svojom brojnošću, a posebice kvalitetom sadržaja i slikovnih priloga, ističu objavljeni rezultati višegodišnjih arheoloških istraživanja. Kataloge i monografije objavili su specijalizirani arheološki muzeji iz Zagreba, Pule, Splita, Dubrovnika i Zadra, ali i opći zavičajni muzeji kao što su Gradski muzej Makarska (*Arheološka slika Podgore*), Gradski muzej Novalja (*Projekt Caska*), Muzej Slavonije (*OS-V-PF*), Muzej Prigorja Sesvete (*Kelti, Rimljani... i hrvatski monoksil*), Muzej Brodskog Posavlja (*Trg Ivane Brlić-Mažuranić, Slavonski Brod*), Muzej grada Šibenika (*Srima-Prižba*), Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja (*Ranokršćanski crkveni kompleks u šumi Cickini u Malinskoj na otoku Krku*), Zavičajni muzej Stjepana Grubera u Županji (*Popernjak*), Gradski muzej Vinkovci (*Srednjovjekovna naselja sjeverozapadnog dijela vinkovačkog kraja*).

Svojim su publikacijama muzeji popratili održane izložbene projekte, muzejske radionice i druge kulturne akcije u povodu Međunarodnog dana muzeja s temom *Muzeji i mladi posjetitelji*, a MDC je, već tradicionalno, objavio prigodne tematske plakate u dizajnerskoj realizaciji Borisa Ljubičića. Edukativna muzejska igra ove je godine posvećena temi glazbe i glazbenoj baštini u muzejima.

Književnoj baštini u muzejima te srodnim baštinskim ustanovama (arhivima i knjižnicama) posvećen je interdisciplinarni, međunarodni simpozij *Muzej(i) (i) književnost(i)*, u organizaciji MDC-a. Simpozij je održan 26. i 27. studenoga u Muzeju Mimara. Okupio je 50 sudionika iz Hrvatske i inozemstva koji su svojim izlaganjima i prezentacijama prvi put u hrvatskoj muzeologiji sagledali problematiku književnih ostavština, njihove muzealizacije i prezentacije, prepoznavši potrebu stvaranja jedinstvenog registra književne baštine kao i ideju osnivanja nacionalnog muzeja književnosti. Održani simpozij bio je stručna najava i najbolji oblik obilježavanja jubilarne, 25. izložbe izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija koja promovira muzejsku knjigu kao bitan segment ukupne hrvatske knjiž(ev)ne baštine.

Snježana Radovanlija Mileusnić